

Aan:

Ministerie van Justitie en Veiligheid
T.a.v. De heer Prof. mr. F.B.J Grapperhaus
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Het Veiligheidsberaad
T.a.v. de bestuurlijk portefeuillehouder brandweer
Postbus 7010
6801 HA Arnhem

Raad van Commandanten en Directeuren
Veiligheidsregio
Postbus 7010
6801 HA Arnhem

CC:
Vaste Kamercommissie voor Justitie en Veiligheid
T.a.v. Mw. A. Brood (griffier)
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Inspectie SZW
T.a.v. Mw. M. Kaptein
Postbus 90801
2509 LV Den Haag

Betreft : Uitruk op Maat en betrokkenheid werkvloer

Datum : 16 november 2021

Bijlage : Brief vakorganisaties inzake Incidentbestrijding & Arbeidsveiligheid d.d. 3 februari 2020

Geachte dames en heren,

Tijdens een 'informatieve bijeenkomst' op 23 september jongstleden zijn de gezamenlijke vakorganisaties (FNV, CNV, VBV, CMHF en BVB) geïnformeerd over de stand van zaken betreffende Uitruk op Maat. Meer concreet: het bijgestelde landelijk kader Uitruk op Maat bij brand, dat 17 september jongstleden ambtelijk is vastgesteld door de Raad van Commandanten en Directeuren Veiligheidsregio (RCDV) met de bedoeling het huidig landelijk kader 'Uitruk op Maat' bij brand te laten vervallen en het Veiligheidsberaad te laten instemmen met het bijgestelde kader.

De gezamenlijke vakorganisaties steunen dit bijgestelde kader **niet** en adviseren het Veiligheidsberaad zijn instemming aan dit bijgestelde kader te onthouden. Want net zoals het oorspronkelijke kader, staat ook het bijgestelde kader een veilige en adequate uitvoering van de brandweezorg in de weg. Met het oog op de veiligheidsrisico's voor brandweerpersoneel weegt het betrekken van de werkvloer in dit proces bij ons zeer zwaar. Wij vragen ons af waarom de RCDV / Brandweer Nederland er opnieuw voor heeft gekozen om, in overeenstemming met de Kamerbreed gesteunde motie Helder (Kamerstuk 29517, nr. 151), de vakorganisaties **niet** te betrekken bij de totstandkoming van dit (bijgestelde) kader? Wanneer de RCDV / Brandweer Nederland de besluitvorming op deze wijze wil controleren, dreigt een patstelling die ons niet verder zal helpen bij belangrijke vraagstukken. In deze brief gaan we daar dieper op in, motiveren we ons standpunt en roepen de wetgever en het Veiligheidsberaad op om samen passende maatregelen te treffen.

Toelichting standpunt vakorganisaties

Ons standpunt komt vooral voort uit de zeer gebrekkig gebleken naleving van relevante wettelijke bepalingen (Wvr, Bvr en Arbeidsomstandighedenwet) en onze gezamenlijke afspraken en belangen (Kamerstuk 31968, nr. 16) die bij het uitoefenen van de afwijkingsbevoegdheid dienen te worden geborgd.

De conclusies van de Inspectie JenV m.b.t. de inrichting van de repressieve brandweezorg in ons land (2018), de resultaten van het landelijk belevingsonderzoek (2018) en de recente conclusies uit het evaluatieonderzoek naar Uitruk op Maat door het Instituut Fysieke Veiligheid (IFV) vormen immers een onweerlegbare bevestiging van de door de gezamenlijke vakorganisaties aangevoerde bezwaren tegen de ruim geformuleerde afwijkingsbevoegdheid. De kern van ons bezwaar was immers de vrees voor het ontstaan van 25 regionale subarena's waarin allerlei verschillende opkomsttijden en voertuigbezettingen ontstaan (Kamerstuk 31117, nr. 35) en dat dit rechtsongelijkheid voor burgers en gevaarlijke situaties voor de brandweer zou gaan opleveren. Onze verwijzing naar een reeks tragische incidenten, waarbij sprake was van afwijkende voertuigbezettingen, en de conclusies uit het evaluatierapport van het IFV, hebben naar ons oordeel voldoende aannemelijk gemaakt dat de veiligheid van zowel brandweerpersoneel als burgers onvoldoende is geborgd en daarnaast de vrijheid voor de veiligheidsregio's om eigen werkvormen te kiezen, heeft geleid tot een wirwar aan uitgangspunten, opleidingen, handreikingen, normen en protocollen, die een uniform kwaliteitsniveau voor brandweezorg in ons land nadelig beïnvloeden.

We hebben vastgesteld dat de bevindingen n.a.v. de diverse onderzoeken en de evaluatie van het landelijk kader Uitrust op Maat op essentiële onderdelen in tegenspraak zijn met de informatie in de brief van het Veiligheidsberaad van 7 januari 2015 aan de minister van JenV en diens brief aan de Tweede Kamer (Kamerstuk 29517, nr. 93).

Er blijkt namelijk nog steeds geen 'landelijk gedeelde opvatting' te bestaan over de inzet van (variabele) voertuigen en bemensing. Evenmin blijkt de doelstelling van Uitrust op Maat zich te beperken tot het beter afstemmen van de respons van de brandweer op de aard en de omvang van een incident, maar overwegend voor het oplossen van paraatheidsproblemen. Ook de melding dat er Risico-inventarisatie en evaluaties (RI&E's) zijn uitgevoerd op de koppeling van taken en slagkracht, berust op een misverstand. Zo blijkt uit brieven van de Inspectie JenV dat verschillende veiligheidsregio's anno 2019 nog steeds niet beschikken over een volwaardige RI&E. Daarnaast concludeert het IFV: *"Aangezien de taak-slagkrachtkoppeling ontbreekt, is het niet mogelijk om daarop een RI&E uit te voeren. Daarnaast is niet concreet gemaakt wat de criteria zijn voor de waarborging van de veiligheid van het personeel, waardoor het ook niet mogelijk is om de veiligheid van het personeel op een andere wijze dan via een RI&E vast te stellen."*

Einde Adviescommissie betrokkenheid werkvloer en adviescommissie Arbeidsveiligheid

Deze conclusie van het IFV m.b.t. de RI&E's herinnert ons aan de bevindingen en aanbevelingen van de Inspectie SZW naar aanleiding van de inspecties bij de brandweer in 2015. De aanbevelingen van de Inspectie SZW om gezamenlijk met Brandweer Nederland een RI&E en een arbocatalogus op te stellen voor de belangrijkste risico's, en het instellen van een platform voor het analyseren van incidenten en zo nodig bijstellen van werkwijzen, RI&E en arbocatalogus, sprak ons toen zeer aan. In de praktijk bleek de samenwerking tussen de sociale partners van de brandweer in de 'Adviescommissie Arbeidsveiligheid' helaas geen lang leven beschoren. Niet vanwege onwil bij de vakorganisaties, maar omdat de stuurgroep Arbeidsveiligheid van Brandweer Nederland in juli 2018 ervoor heeft gekozen om zonder instemming van de vakorganisaties de 'Arbocatalogus Brandweer' te presenteren. Sinds de geannuleerde bijeenkomst in juni 2018, waar de arbocatalogus geagendeerd stond, hebben we ook nooit meer iets vernomen van de stuurgroep Arbeidsveiligheid van Brandweer Nederland en de Adviescommissie Arbeidsveiligheid.

Op de brief, die wij op 3 februari 2020 (zie bijlage) over deze en andere bijzondere ontwikkelingen hebben verzonden aan de portefeuillehouder Arbeidsveiligheid van Brandweer Nederland, hebben we noch van de portefeuillehouder Arbeidsveiligheid, noch van de RCDV een reactie mogen ontvangen. De Inspectie SZW heeft wel gereageerd op onze brief met de mededeling dat van alle door Brandweer Nederland ingediende deelcatalogi, alleen het onderdeel met betrekking tot asbest door de Inspectie SZW positief is getoetst. Dat betekent dat de handreikingen en 'brancherichtlijnen' op de website van Brandweer Nederland ten onrechte worden aangeduid met de titel 'Arbocatalogus Brandweer'. De vakorganisaties zijn daarbij immers niet betrokken geweest.

Nu daarnaast ook de positie en het handelingsperspectief van de Adviescommissie Betrokkenheid Werkvloer, die krachtens artikel 68, tweede lid van de Wvr was ingericht om de betrokkenheid van de werkvloer bij de taakuitvoering van het IFV en Brandweer Nederland te formaliseren, op afstand lijkt te zijn gezet, is de vraag opportuun wie nu op landelijke schaal de collectieve belangen van het brandweerpersoneel behartigt?

Samenvatting en klemmend verzoek

We constateren dat op belangrijke landelijke thema's, zoals Arbeidsveiligheid, Uitrust op Maat en Gebiedsgerichte Opkomsttijden, onvoldoende rekening wordt gehouden met de inbreng van de mensen op de werkvloer, dan wel deze inbreng spoorloos is geraakt. Als de RCDV / Brandweer Nederland werk wil maken van haar ambitie tot 'Vernieuwde landelijke samenwerking' zullen daar ook de vertegenwoordigers van de werkvloer deel van moeten uitmaken. Dat zien we (nog) niet, maar rekenen wel op een uitnodiging daartoe.

Voorts verzoeken we de wetgever (minister van JenV en het parlement) met klem om gezamenlijk met het Veiligheidsberaad te komen met maatregelen die recht doen aan de maatschappelijke behoefte aan goede brandweezorg. Uiteraard zijn we graag bereid aan deze doelstelling een constructieve bijdrage te leveren.

Met vriendelijke groeten,

Namens de gezamenlijke vakorganisaties:

Frans Carbo – FNV Overheid,
Aynur Polat – CNV Overheid,
Marcel Dokter- VBV,
Peter Leenders – CMHF en
Barry Douma - BVB Amsterdam.

BIJLAGE

Brandweer Nederland
t.a.v. portefeuillehouder Arbeidsveiligheid
mevr. E. Lieben
Postbus 7010
6801 HA Arnhem

Betreft : Incidentbestrijding en Arbeidsveiligheid
Datum : 3 februari 2020
Kopie : Veiligheidsberaad
Inspectie SZW
Minister van Justitie en Veiligheid
Vaste commissie voor Justitie en Veiligheid

Geachte mevrouw Lieben,

De gezamenlijke vakorganisaties FNV, CNV, CMHF, BVB en VBV hechten aan de bevordering van gezonde en veilige arbeidsomstandigheden voor de medewerkers, werkzaam in de 25 veiligheidsregio's. In deze brief brengen wij een viertal onderwerpen onder uw aandacht in de verwachting dat u, in uw rol als portefeuillehouder arbeidsveiligheid, hierover op korte termijn met ons in gesprek gaat.

Arbocatalogus

De voorzitter van de vakgroep arbeidsveiligheid van Brandweer Nederland stelde 18 december jl. in een mailbericht dat de adviescommissie arbeidsveiligheid, bestaande uit vertegenwoordigers van FNV, CNV, CMHF, BVB en VBV, in 2018 betrokken was bij de vaststelling van de arbocatalogus. Dat is een vergissing.

De laatste bijeenkomst van de adviescommissie vond plaats op 6 december 2017 in Zoetermeer. De bijeenkomst van 21 juni 2018, waar de arbocatalogus geagendeerd stond, werd daags tevoren door dhr. Polman, beleidsmedewerker van Brandweer Nederland, geannuleerd. Bij brief van 13 juli 2018 heeft u de Raad van Brandweercommandanten geïnformeerd over de totstandkoming van de 'Arbocatalogus Brandweer' en blijkt dat deze is gepubliceerd met de logo's van de deelnemende vakorganisaties.

Nu doet zich de vraag voor, nadat de bespreking van de arbocatalogus in juni 2018 niet is doorgegaan en er nadien geen enkele bijeenkomst meer is geweest, op grond waarvan u veronderstelt dat de vakorganisaties hebben ingestemd met de gepubliceerde inhoud? Op onze vraag aan Brandweer Nederland / het IFV wanneer en wie heeft getekend voor akkoord, kregen wij enige dagen later handtekeningvellen die bij de behandeling van de stukken tijdens de vergadering van 16 december 2015 zijn gezet bij stukken die toen nog naar SZW gestuurd dienden te worden en nadien op verschillende punten - op aanwijzing van SZW - nog ingrijpend gewijzigd zijn, zoals bijvoorbeeld de 'Brancherichtlijn Brandweeroptreden bij asbestincidenten'. De 'Werkinstructie Werken onder overdruk brandweer' uit 2013 is zelfs in zijn geheel vervangen/verdwenen. Deze handelswijze lijkt ons niet rechtmatig en niet in overeenstemming met gemaakte afspraken.

Landelijk kader Uitruk op Maat

Het begrip 'brancherichtlijn', in relatie met de veiligheid en gezondheid van het brandweerpersoneel, brengt ons bij het landelijk kader 'Uitruk op Maat' (hierna: UoM). Zoals u weet bestaat er op de werkvloer nauwelijks tot geen draagvlak voor dit landelijk kader UoM en zijn het werkveld en de vakorganisaties niet betrokken bij de totstandkoming en besluitvorming. Desondanks hanteert de Inspectie JenV het landelijk kader UoM als brancherichtlijn. Als motivering voor dit standpunt geeft de Inspectie JenV desgevraagd aan:

"Het kader UoM geeft invulling aan een aantal begrippen en uitgangspunten met betrekking tot het toepassen van een afwijkende voertuigbezetting. Het is opgesteld door het werkveld, de 'professie'. Vandaar dat de Inspectie het beschouwt als een 'professionele' standaard."

Met het 'invulling geven aan een aantal begrippen en uitgangspunten' doelt de Inspectie JenV op twee voorwaarden (voorzien in een gelijkwaardig niveau van brandweezorg en ten tweede mag geen afbreuk worden gedaan aan de veiligheid en gezondheid van het brandweerpersoneel) die het Veiligheidsberaad ten behoeve van landelijke uniformiteit nader heeft uitgewerkt in het landelijk kader UoM.

Los van de vraag of het Veiligheidsberaad deze kaderstellende bevoegdheid toekomt, vinden wij de Inspectie JenV in haar landelijk rapport¹ ook opvallend mild als het gaat om de wijze waarop de 25 veiligheidsregio's invulling hebben gegeven aan deze voorwaarden. Uit het onderzoek van de Inspectie blijkt namelijk dat het merendeel van de veiligheidsregio's de in 2010 overeengekomen voorwaarden niet heeft opgevolgd. Vooral waar het gaat om het borgen van de veiligheid en gezondheid van het brandweerpersoneel. Dat vinden wij zorgwekkend en roepen u op om met ons te komen tot een breed gedragen landelijk kader.

Doorontwikkeling specialisme Incidentbestrijding Gevaarlijke Stoffen (IBGS)

Het bestrijden van incidenten met gevaarlijke stoffen (IBGS) is één van de vier kerntaken van de brandweer. De brandweer staat met kennis en materieel paraat om incidenten te bestrijden en erger te voorkomen. Het Veiligheidsberaad heeft de minister van JenV verzocht om de veiligheidsregio's de ruimte te geven om de doorontwikkeling van het specialisme IBGS verder vorm te geven, vooruitlopend op de aanpassing van de regelgeving hieromtrent. De minister op zijn beurt geeft aan dat hij ervan uitgaat dat er bij de vakorganisaties breed draagvlak is voor deze doorontwikkeling. Dat is een misverstand omdat wij hierbij niet betrokken zijn.

Ons uitgangspunt is om het brandweerpersoneel geen onnodige risico's te laten lopen bij incidenten met gevaarlijk stoffen. Uit observaties uit het veld blijkt dat regio's al volop anticiperen op deze doorontwikkeling en vooruitlopen op de aanpassing van wettelijke kaders door bijvoorbeeld het chemiepak in de standaardbepakking van de tankautospuit te laten vervallen en te vervangen door een basis vuilwerkpak, en gaspakkenteams en ontsmettingseenheden op te heffen. Een duidelijk inzicht in de operationele uitgangspunten en daarmee een voldoende kwaliteitsniveau voor de burgers en de veiligheid van het personeel zoals vastgelegd in de Arbeidsomstandighedenwet en het Bvr, ontbreekt in veel gevallen. Wij zien de kwaliteitsverbetering ten opzichte van de huidige situatie graag per veiligheidsregio aangetoond.

Gebiedsgerichte opkomsttijden

De vakorganisaties hebben met Brandweer Nederland samengewerkt aan de totstandkoming van een uniforme systematiek voor gebiedsgerichte opkomsttijden. Daarbij was voor de vakorganisaties het element 'slagkracht' van essentieel belang in het nieuwe systeem. Dat lijkt nu, na onze instemming met het systeem, door verschillende regio's als 'bijzaak' te worden beschouwd en blijkt dat de nieuwe systematiek kennelijk de ruimte biedt om tankautospuiten en personeel af te voeren en de slagkracht van de brandweer te reduceren tot het wettelijk minimumniveau. Dat was niet de bedoeling van het nieuwe systeem.

De slagkracht van de brandweer is immers essentieel in het borgen van de veiligheid van burgers en brandweerpersoneel. De stelling dat een normenkader voor slagkracht ontbreekt onderschrijven wij niet. De uitgangspunten en uitrukvoorstellen zoals die zijn opgenomen in de Leidraad Repressieve Basisbrandweezorg zijn immers gebaseerd op elementaire risicofactoren en ervaringen uit de praktijk. Een andere – brandweerkundig onderbouwde - benaderingswijze voor de onderbouwing van de slagkracht (h)erkennen wij tot dusver niet. Het normenkader uit de Leidraad Repressieve Basisbrandweezorg beschouwen wij derhalve als professionele norm voor de slagkracht van de brandweer.

Samenvatting

Wij constateren dat er nog veel te verbeteren is. Daarom willen wij graag op korte termijn bovenstaande onderwerpen met u bespreken. Een uitnodiging uwerzijds zien wij gaarne per omgaande tegemoet.

Met vriendelijke groeten,

De gezamenlijke vakorganisaties:

Frans Carbo – FNV Overheid, Bart Schnoor – CNV Overheid, Peter Leenders - CMHF, Barry Douma - BVB Amsterdam en Marcel Dokter - VBV.

¹ Inspectie Justitie en Veiligheid: Eindrapportage inspectieonderzoek Inrichting repressieve brandweezorg, 23 mei 2018